

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2021-333

9.4.2021

KLP Skadeforsikring AS

Kommuneansvar

Manglende kapasitet/vedlikehold i kommunalt avløpsanlegg? – forurensningsloven § 24 a.

Klager opplevde gjentatte ganger vannskade i sin kjeller. Vannskadene skyldtes ifølge klager manglende kapasitet eller vedlikehold i det kommunale avløpsanlegget, som kommunen var ansvarlig for. Da ny skade inntraff i 2019 meldte klager skaden til eget forsikringsselskap, som dekket skadene under klagers innbo- og bygningsforsikring. Saken ble videre meldt til kommunens ansvarsselskap, som avviste ansvar på vegne av kommunen. Selskapet avviste ansvar blant annet under henvisning til at kommunen hadde fraskrevet seg ansvaret for manglende kapasitet i abonnementsvilkårene. Nemnda kom til at kommunens ansvarsfraskrivelse kunne gjøres gjeldende, herunder at det ikke var holdepunkter for at kommunen hadde utvist uaktsomhet.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: egenandel for innbo- og bygningsforsikring

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning under ansvarsforsikringen for en kommune.

Klager oppdaget gjentatt ganger vanninntrenging i kjeller som følge av tilbakeslag fra kommunalt avløpsanlegg. Dette skal ha skjedd i 2005, 2008, 2011 og 2013. Som følge av vannskadene iverksatte kommunen tiltak på klagers eiendom, herunder ble det installert en tilbakeslagsventil i utvendig sluk ved kjellerdør og regnbed for rørene fra taknedløp.

Den 9.10.19 oppstod det igjen en vannskade i kjelleren til klager. Klager kontaktet eget forsikringsselskap, som dekket skadene under klagers innbo- og bygningsforsikring. Klager har forklart at vannet denne gangen ikke kom inn via slukene slik som tidligere. Vannet ble derimot trykket inn rundt hele husets grunnmur gjennom dreneringsrøret.

I skaderapporten innhentet av klagers forsikringsselskap, ble hendelsen beskrevet slik:

Store nedbørmengder den ettermiddagen. Trolig har vannet kommet inn via drenering som følge av mye overvann i området samtidig som det kommunale nett ikke har klart å holde vannet unna.

Klagers forsikringsselskap meldte saken videre til kommunens ansvarsselskap. Det ble vist til at kommunen var ansvarlig etter forurensningsloven § 24 a. Senere meldte også klager skaden til kommunen og krevde dekket sitt økonomiske tap for skaden, som var egenandelen klager hadde måtte betalt for å benytte egen forsikring. Klager ønsket også en avklaring av kommunens ansvar for fremtidige skader.

Kommunens ansvarsselskap avviste ansvar på vegne av kommunen. Selskapet viste til at det var overveiende sannsynlig at skaden skyldtes manglende overhøyde mellom laveste monterte vannlås og innvendige kummer og tanker, ettersom ingen av husene rundt hadde fått slike skader som følge av mye nedbør. Subsidiært viste ansvarsselskapet til at klager ikke hadde gjort tiltak for å avhjelpe problemet, slik at erstatningen i alle tilfeller måtte settes ned.

Saken ble etter dette klaget inn for sekretariatet for Finansklagenemnda.

Klager krever dekning under kommunens ansvarsforsikring og anfører at årsaken til skaden var manglende kapasitet i kommunens avløpsanlegg. Vann ble trykket inn rundt hele husets grunnmur gjennom dreneringsrøret. Røret ledet vannmassene inn og laget en "vollgrav" av vann rundt nederste del av husets grunnmur. Vannmassene seg deretter inn mellom såle og såleblokk langs ytterveggene i hele huset slik at hele kjelleren etter hvert ble fylt med ca. 20 cm vann. Kjelleren ble etter dette totalskadet.

Klager viser til en e-post fra kommunen, som helt klart beviser at det ikke var tilstrekkelig kapasitet i kommunens avløpsanlegg. E-posten var en åpenbar innrømmelse av at kommunens anlegg ikke var dimensjonert for ekstraordinære nedbørsmengder. Boligen ligger i et eldre boligstrøk, og svært få av naboene har kjeller. Dette forklarer hvorfor ikke andre har hatt tilsvarende problemer. Vedrørende overhøyden har klager vist til at aktuelle avvik aldri har vært innenfor klagers kontroll. Kommunens ledningsnett ligger i det nivået det gjør. Nivået på fallhøyde i kjeller var i samsvar med de krav kommunen satte i 1990, da det ble bygget.

Det var ikke problemer med de installerte tilbakeslagsventilene i forbindelse med skaden som fant sted den 9.10.19. Nytt sluk med tilbakeslagsventil som ble installert i utvendig kjellernedgang har klager holdt rent og fritt for løvverk og annet avfall. Klager har flere ganger åpnet opp og rensset sluket og spylt med hageslange. Takvannet har blitt lagt om, slik at regnvannet ikke lenger går ned i kommunens avløpsanlegg. Klager anfører at han har gjort det som kan forventes av tiltak og vedlikehold fra en privat huseier.

Klager avviser at forbeholdet om ekstraordinære nedbørshendelser kan gjøres gjeldende da dette er et gjentakende problem, og som huseier basert på historikken dessverre må forvente at vil kunne skje igjen. Det er urimelig at anleggseier da skal kunne fraskrive seg ansvaret for slike skader, når skaden skyldtes kapasitetsproblemer i det kommunale nettet. Subsidiært har klager anført at skaden skyldtes manglende vedlikehold fra kommunens side, noe kommunen ikke kan fraskrive seg ansvar for. Klager vedla også en ny skaderapport for en vannskade som inntraff i 2020.

Selskapet erkjenner at skaden trolig skyldes utilstrekkelig kapasitet på det kommunale ledningsnettet, og at kommunen i så fall er ansvarlig etter forurensningsloven § 24 a. Selskapet anfører imidlertid at nedbørsmengdene oversteg det ledningene var dimensjonert for, og at kommunen har fraskrevet seg ansvaret for manglende kapasitet i abonnementsvilkårene. En slik ansvarsfraskrivelse er gyldig, jf. Rt. 2007 s. 431.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om selskapet er ansvarlig under kommunens ansvarsforsikring.

Kommunens ansvar for skade som avløpsanlegg volder følger av forurensningsloven § 24 a:

Anleggseieren er ansvarlig uten hensyn til skyld for skade som et avløpsanlegg volder fordi kapasiteten ikke strekker til eller fordi vedlikeholdet har vært utilstrekkelig. §§ 57-61 gjelder tilsvarende

Nemnda forstår selskapet slik at det er enig i at skaden trolig skyldes utilstrekkelig kapasitet på det kommunale ledningsnettet. Det er fremlagt opplysninger som tilsier at røret er dimensjonert etter gjeldende dimensjoneringskriterier da røret ble lagt. Kommunen kan ikke si nøyaktig hvilket gjentakintervall ledningen er dimensjonert for, men den er angitt å skulle holde til ca. 60 l/s nedstrøms. I den aktuelle saken er det opplyst at nedbøren var 38,23 mm i løpet av en ettermiddag med et topp rundt kl. 18. En slik mengde nedbør for 180 minutter overstiger et 10-års gjentakintervall. Nemnda forstår dette slik at nedbøren overstiger det røret er dimensjonert for,

og at kapasiteten i ledningen ikke strakk til. Dette støttes også av takstrapport innhentet fra klagers forsikringsselskap og som sier at skaden skyldtes:

Store nedbørsmengder den ettermiddagen. Trolig har vannet kommet inn via drenering som følge av mye overvann i området samtidig som det kommunale nett ikke har klart å holde vannet unna.

Kommunen har for øvrig også erkjent at det var manglende kapasitet i avløpsnettet i e-post fra kommunen fra 2014:

Vi beklager vannskadeproblemene som tidligere har oppstått ved ... vei xx i forbindelse med kraftig nedbør. Det er dessverre ingen enkel løsning på dette problemet nå i nær framtid – da det kommunale ledningsnett ikke har kapasitet/dimensjonert for disse ekstraordinære store nedbørsmengdene.

Kommunen har imidlertid en ansvarsfraskrivelse i standard abonnementsvilkår for vann og avløp, pkt. 3.14, som lyder slik:

For skade fra avløpsanlegg som skyldes at kapasiteten ikke strekker til, er anleggseieren kun ansvarlig dersom han har utvist uaktsomhet og/eller forsett.

Høyesterett har akseptert at en kommune kan begrense sitt ansvar for manglende kapasitet etter forurensningsloven § 24 a i abonnementsvilkårene, se eksempelvis Høyesterettsdom Rt. 2007 s. 431. Begrunnelsen er at dette er en risiko for anleggseier som har en mer ekstraordinær karakter, jf. Rt. 2014 s. 656.

Klager viser til Rt. 2014 s. 656 om at adgangen til ansvarsfraskrivelse må begrenses for ikke å undergrave kommunens objektive ansvar for vann- og avløpsanlegg og de hensyn dette ansvaret bygger på. Sikrede viser videre til NOU 2015:16 s. 206 hvor det heter at ansvaret for kapasitetsmangler ikke kan fraskrives med mindre det dreier seg om ekstraordinære nedbørshendelser. Men Rt. 2014 s. 656 begrunner nettopp adgangen til ansvarsfraskrivelse for manglende kapasitet fordi røret var dimensjonert for mindre nedbør med at denne risikoen fremstår som "ekstraordinær", og da gjelder ikke denne innvendingen. Klager peker på at det ikke foreligger en ekstraordinær situasjon fordi det har vært flere tilfeller av vannskader. Nemnda forstår imidlertid karakteristikken ekstraordinær brukt i denne situasjonen som at nedbøren overstiger det nettet ble dimensjonert for da det ble bygget, og da er det ikke avgjørende om dette skjer flere ganger. Det er for øvrig heller ikke lagt frem dokumentasjon på forholdet mellom dimensjoneringen av røret og den aktuelle nedbøren for de tidligere skadene.

Nemnda peker også på at retten i Rt. 2007 s. 431 drøfter forholdet mellom ansvarsbegrensningen og de hensyn som ligger til grunn for kommunens ansvar. Høyesterett sier i avsnitt 49–50:

Denne ansvarsbegrensning må ses i sammenheng med abonnentenes mulighet til å forsikre seg mot slike skader. Den enkelte abonnent har best oversikt over hvilke skader en oversvømmelse kan medføre i kjelleren og kan sørge for forsikringsdekning og tiltak for å avverge eller begrense skaden. I denne saken har eieren nettopp sørget for slik forsikring og skal bare dekke egenandelen.

Avslutningsvis tilføyes at forbrukervern og sensur av urimelige avtalevilkår mellom forbruker og næringsdrivende og mellom næringsdrivende, har mindre plass i de tilfeller fellesoppgaver ivaretas av en kommune eller andre og utgiftene fordeles mellom, og dekkes av, de tilknyttede eiendommer eller deltakere. Spesielt må dette gjelde når begge parter har kontraheringsplikt etter lov eller forskrift. Innen rammen av lov og forskrift må kommunen ha adgang til å bestemme dimensjoneringen og utførelsen av vann- og avløpsnettet og fordele risiko og ansvar mellom fellesskapet og den enkelte. Så lenge slike bestemmelser er basert på et saklig og forsvarlig skjønn, og fellesskapet drives på selvkostbasis, skal det mye til for at en eller noen få eiere av tilknyttede eiendommer ved hjelp av avtaleloven § 36 kan få omfordelt rettigheter og byrder i fellesskapet.

Kommunen har vist til at kapasitetsproblemen kun gjelder for klagers hus, og klager har anført at det er få hus som har kjeller i området. Med utgangspunkt i Høyesteretts uttalelser kan det her anføres at det ut fra en kost-/nyttevurdering ikke er hensiktsmessig å utvide kapasiteten i røret for

problemer som rammer få innbyggere, samtidig som den enkelte huseier med kunnskap om hvordan kjelleren utnyttes kan tegne forsikring for dette. Samlet sett fremstår dette som en hensiktsmessig risikofordeling. Når klager har forsikring vil heller ikke det pulveriseringshensynet som forurensningsloven § 24 a bygger på, gjøre seg gjeldende. Det andre hensynet – preventive hensyn – ivaretas gjennom at ansvarsfraskrivelsen ikke kan gjøres gjeldende dersom kommunen har utvist uaktsomhet. Det er imidlertid ingen holdepunkter for at kommunen i denne saken har utvist uaktsomhet.

Klager anfører subsidiært at kommunen er ansvarlig for mangelfullt vedlikehold. Det gis ingen forklaring på hva slags vedlikehold som kunne løse dette problemet og om disse handlingene i så fall ligger innenfor det som normalt kreves til vedlikehold av ledningene. Denne anførselen kan derfor ikke føre frem.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Vibeke Stiansen (selskapsrepresentant) og Gyrid Giæver (forbrukerrepresentant).